

Школа:

сьогодні і завтра

МОВНА ПІДГОТОВКА ДІТЕЙ

Є проблеми. наукового розв'язання яких вимагає саме життя. Такою актуальною проблемою стала нині всебічна підготовка дітей дошкільного віку до навчання.

У плані сучасних вимог до якості початкового навчання написана монографія кандидата психологічних наук, доцента, завідувачої кафедрою дошкільної педагогіки та психології Рівненського педінституту А. М. Богущ «Речевая подготовка детей к школе», яка щойно вийшла в серії «Бібліотека дошкільного працівника» (К., «Радянська школа», 1984).

Автор вперше в сучасній методикі навчання дітей рідної мови вводить дошкільників в мовну діяльність, формуючи у них свідомі оцінно-контрольні дії. Це веде до підвищення ефективності педагогічного управління процесом засвоєння дитиною рідної мови вже на початкових етапах навчання і одночасно розв'язує одне з найважливіших завдань підготовки дітей до школи — формує об'єктивні самооцінку і самоконтроль, як складові навчальної діяльності.

Як свідчать бесіди з вчителями перших класів, серед причин неспішності учнів молодшого віку є й такі, що безпосередньо пов'язані з недостатнім рівнем мовного

розвитку дітей. Це наявність мовних помилок, невміння їх виправити, алогічність, ситуативність мови, невміння планувати, контролювати й оцінювати свою мовну діяльність. Дітям часом не вистачає слів для висловлення своєї думки. Відхилення в розвитку мови — одна з причин недостатньої розумової активності й пізнавальної діяльності невстигаючих школярів.

У книзі перелічуються вимоги до мови дітей, що йдуть до школи. Серед них виразність, емоційність, змістовність, точність мови, розуміння, логічність, послідовність викладу думок. Автор визначає основні компоненти мовної готовності дітей до школи: правильна слово- і звуковимовна, вміння вільно спілкуватися з однолітками й дорослими, наявність певного кола знань про навколишнє.

Майбутні школярі повинні оволодіти певним лексичним складом мови, який досягає на кінець дошкільного віку 3—3,5 тисячі слів, навчитись чути й виправляти мовні помилки й огріхи в мові товаришів та своєї власної, здійснювати словесний й звуковий аналіз мови. Оволодіти такими якостями мови ще в дитячому садку — це значить оволодіти умін-

ням вчитися: слухати й розуміти вказівки й пояснення педагога, керуватись ними в своїй діяльності, розуміти учбові задачі, усвідомлювати способи їх виконання.

Особлива увага в книзі звертається на роль і місце педагогічної оцінки та контролю на заняттях в дитячому садку. Під їх впливом у дітей формуються самостійні дії об'єктивної оцінки та контролю. За даними автора, педагогічна оцінка та контроль не займають ще належного місця в практиці роботи дитячих садків. У книзі наводяться конкретні записи занять з різних розділів програми, дається їх ґрунтовний аналіз. Автор відзначає, що в педагогічному арсеналі вихователів дитячих садків на заняттях з розвитку мови переважають, як правило, короткі, неаргументовані оцінки, що, звісно, затримує формування дій оцінки і контролю у дітей.

У книзі висвітлюються результати експериментального навчання за розробленою автором методикою. Практична цінність матеріалу цього розділу полягає в розробці автором оригінальної системи дидактичних ігор, мовних задач, ігрових вправ, з допомогою яких вихователі можуть легко сформулювати у дошкільників оцінно-кон-

трольні дії на заняттях з розвитку мови і цим самим підготувати дітей до навчальної діяльності в школі. Чітко визначені в книзі критерії сформованості цих розумових дій. Результати експерименту, які наводяться порівняно з даними контрольної групи, достатньо переконливі.

Теоретичні положення книги ілюструються записами мови дітей, конспектами занять, текстами дидактичних ігор, вправ, мовних задач, які значно допоможуть в роботі вихователя дошкільників.

Вихователі дитячого садка знайдуть в книзі й конкретні методичні рекомендації щодо мовної підготовки дітей до школи. Автор радить широко використовувати процесуальну педагогічну оцінку, аргументовано й об'єктивно оцінювати кожен відповідь дитини; стимулювати дітей до оцінно-контрольної діяльності, порівнюючи зразки розповідей педагога й дітей.

А. М. Богущ не залишає осторонь й роботу з батьками. Саме в сім'ї закладається фундамент мовного розвитку дитини: перші слова, речення дитина промовляє в колі близьких людей. Дехто з батьків вважає, що дитина буде вивчати мову в школі,

а дома не звертають належної уваги на розвиток мови своїх дітей. Не слід забувати, що недоліки мови негативно позначаються на успішності дітей в школі. Допомогти батькам у вихованні чистої і правильної мови дітей — прямий обов'язок вихователя дитячого садка. Особливо важливий контакт дошкільного закладу з сім'єю в останній рік перебування дітей в дитсадку.

У книзі наводиться система роботи з мовної підготовки дітей до школи, що її мають проводити дошкільні заклади з батьками, діти яких відвідують дитячі садки, та тіми, що не відвідують дошкільних закладів. Це батьківські семінари, лекторії, тематичні відкриті дні, школи для батьків тощо. Автор вміщує орієнтовні плани роботи з батьками, дає конкретні методичні поради.

Монографія написана хорошою літературною мовою, на достатньому науковому й методичному рівні, має чітку практичну спрямованість, вона буде в рівній мірі корисною і цікавою науковцям, студентам і методистам, вихователям дитячого садка і вчителям підготовчого класу школи.

С. ДЕМ'ЯНЧУК,
доктор педагогічних наук, професор.